

Produsul intern brut trimestrial

Precizări metodologice

Produsul intern brut trimestrial la preț de piață (PIBT), principalul agregat macroeconomic al contabilității naționale, reprezintă rezultatul final al activității de producție al unităților producătoare rezidente, în decursul unei perioade, respectiv un trimestru. Produsul intern brut trimestrial la preț de piață se estimează prin două metode, descrise succint în continuare: metoda de producție și metoda cheltuielilor.

a) metoda de producție:

$$\text{PIBT} = \text{VAB} + \text{IP} - \text{SP},$$

unde: VAB = valoarea adăugată brută la preț de bază;
IP = impozitele pe produs;
SP = subvențiile pe produs

b) metoda cheltuielilor:

$$\text{PIBT} = \text{CF} + \text{FBC} + \text{E} - \text{I},$$

unde: CF = consumul final efectiv;
FBC = formarea brută de capital;
E = exportul de bunuri și servicii;
I = importul de bunuri și servicii.

c) metoda veniturilor:

$$\text{PIBT} = \text{R} + \text{EBE} + \text{IMP} - \text{SUB},$$

unde: R = remunerarea salariaților;
EBE = excedentul brut de exploatare;
IMP = impozite pe producție și importuri;
SUB = subvenții pe producție și importuri.

Principalele surse de date utilizate pentru estimarea Produsului intern brut trimestrial:

- **surse statistice:** anchete infraanuale privind producția industrială, de construcții, servicii, comerț; contul de producție al agriculturii calculat pe baza datelor furnizate de Ministerul Agriculturii; anchete infraanuale privind câștigurile salariale și efectivul de salariați;
- **surse financiar-contabile:** bilanțuri contabile ale instituțiilor financiare;
- **surse administrative:** execuția bugetului de stat și a bugetelor locale, precum și a bugetului asigurărilor sociale de stat; Balanța de plăți externe.

Estimarea producției în prețuri curente se realizează după cum urmează:

- pentru societățile nefinanciare (întreprinderi), gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației se estimează, pe ramuri de activitate, prin extrapolarea în volum și preț, sau în valoare, a producției din trimestrul corespunzător al anului precedent, utilizând indicii de volum, de preț și valorici disponibili din sursele de date statistice;

- pentru societățile financiare și administrațiile publice se determină direct pe baza surselor de date (bilanțuri contabile și execuțiile bugetare).

Estimarea consumului intermediar se realizează după cum urmează:

- pentru societățile nefinanciare (întreprinderi), gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației se estimează, pe ramuri de activitate, prin aplicarea ponderii consumului intermediar în producție calculată pentru trimestrul corespunzător al anului precedent, pentru care au existat surse de date complete și detaliate, pe baza ipotezei coeficienților tehnologici constanți;
- pentru societățile financiare și administrațiile publice se determină direct pe baza surselor de date (bilanțuri contabile și execuțiile bugetare).

Valoarea adăugată brută se estimează ca sold între producție și consum intermediar.

Calcularea impozitelor și subvențiilor pe produs are la bază datele din execuțiile bugetare.

Produsul intern brut trimestrial se estimează în prețuri curente, în prețurile perioadei corespunzătoare din anul precedent și în prețuri medii ale anului 2000. Estimările în prețurile medii ale anului 2000 se calculează prin înlănțuirea indicilor de volum.

Pe lângă estimările brute ale Produsului intern brut trimestrial, se calculează și estimări ajustate sezonier prin metoda regresivă, metodă recomandată de regulamentele europene.

Ajustarea sezonieră are drept scop eliminarea efectelor sezoniere din cadrul seriei de date pentru a se evidenția evoluția economică reală din perioade consecutive¹.

Pentru ajustarea seriilor principalelor agregate pe baza cărora se estimează PIB prin cele trei metode, se utilizează pachetul de programe JDEMETRA versiunea 2.2.0 (metoda TRAMO/SEATS și X-13ARIMA-SEATS). Acesta realizează estimarea efectului sezonier (evenimente care se întâmplă în același moment, cu aceeași magnitudine și direcție în fiecare an, cum ar fi: anotimpuri, vacanțe, etc., a numărului de zile lucrătoare diferit de la o lună la alta și efectului calendarului, cum ar fi Paștele ortodox, an bisect și alte sărbători naționale) precum și identificarea și corectarea valorilor extreme (schimbări de nivel ocazionale, tranzitorii sau permanente) și interpolarea valorilor lipsă.

Conturile naționale trimestriale din România prezintă, în general, o puternică sezonabilitate, fiind ajustate și în funcție de numărul de zile lucrătoare și calendar chiar dacă efectul acestora din urmă este nesemnificativ.

Seria ajustată sezonier s-a obținut prin eliminarea din seria brută a efectului sezonier, cu ajutorul unor coeficienți de corecție, stabiliți în funcție de modelul de regresie folosit (aditiv sau multiplicativ). Modelul aditiv sau multiplicativ folosit pentru regresie este identificat automat de programul JDemetra în funcție de natura seriilor supuse ajustării.

PIB-ul ajustat sezonier se obține prin metoda directă, ceea ce conduce la apariția unei discrepanțe statistice între PIB și suma componentelor sale ajustate sezonier în mod independent.

Seriile ajustate sezonier pentru ultimii 5 ani și trimestrele disponibile din anul de referință se recalculază în fiecare trimestru ca urmare a revizurii seriilor brute de date trimestriale și anuale, pe măsură ce devin disponibile surse de date statistice și administrative cu un grad mai mare de cuprindere și de exactitate, a introducerii în seria de date a ultimei observații disponibile, a modificării modelelor adoptate și a parametrilor de regresie.

Începând cu trimestrul I 2012, politica de estimare și diseminare a Produsului intern brut trimestrial s-a modificat prin introducerea unei a treia estimări, denumită "date provizorii (2)", ce

¹ „PIB - serie ajustată sezonier” este utilizat în compararea trimestrului de referință cu trimestrul anterior, în timp ce „PIB – serie brută” se utilizează, preponderent, în compararea cu perioada corespunzătoare din anul anterior.

este publicată, conform calendarului de presă de pe site-ul INS, la aproximativ T+95 zile de la încheierea trimestrului de referință. Principalele obiective ale acestei revizuri sunt legate de:

- integrarea informațiilor statistice, financiar-bancare și administrative devenite disponibile sau care au fost rectificate după publicarea primelor estimări provizorii, la aproximativ T+70 zile de la încheierea trimestrului de referință;
- asigurarea consistenței dintre agregatele ce stau la baza estimării Produsului Intern Brut trimestrial și agregatele din conturile trimestriale ale sectoarelor instituționale, în mod deosebit cele ale sectorului “Administrații publice”, cu termen de diseminare T+90 zile de la încheierea trimestrului de referință.

Informațiile suplimentare utilizate la estimarea Produsului Intern Brut – date provizorii (2) se referă la:

- date statistice rectificate, pentru ultima lună din cadrul trimestrului, privind: indicii producției industriale, indicii prețurilor producției industriale, indicii lucrărilor de construcții, indicii de cost în construcții, indicii volumului cifrei de afaceri din comerțul cu amănuntul cu excepția autovehiculelor și motocicletelor, indicii volumului cifrei de afaceri pentru comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor, indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru comerțul cu ridicata, indicii volumului cifrei de afaceri pentru servicii de piață prestate populației, indicii valorici ai cifrei de afaceri pentru servicii de piață prestate în special întreprinderilor;
- date statistice suplimentare privind transportul de pasageri și transportul de mărfuri;
- date administrative detaliate privind execuțiile bugetare;
- date rectificate privind Balanța de Plăți Externe.

Inchiderea sau reducerea unor activități economice, începând cu a doua jumătate a lunii martie, ca urmare a epidemiei cu virusul Corona, a fost diferită de alte crize economice mai mult sau mai puțin recente. Instaurarea Stării de urgență și ordonațele de urgență emise de guvern în vederea protejării populației împotriva infecției și reducerii riscului de raspândire a virusului au avut un impact important asupra economiei României, ca de altfel și a altor țări.

Astfel, institutele naționale de statistică au trebuit să facă față unor noi provocări legate de colectarea datelor statistice prin anchete infra-anuale și de asigurarea unei cât mai bune calități a indicatorilor produși.

În fața acestei situații, Eurostat și autoritățile statistice naționale din Sistemul Statistic European au lucrat împreună pentru elaborarea de orientări metodologice și note privind modul de abordare a problemelor metodologice declanșate de aceste schimbări în producția statistică. Acest lucru asigură că statisticile europene continuă să se fundamenteze pe baze temeinice.

O secțiune metodologică a fost deschisă pe site-ul Eurostat care să vină în sprijinul statisticienilor europeni, dar nu numai, în cadrul căreia au fost prezentate noi orientări și note metodologice.

În cadrul acestei secțiuni a fost postată și o notă metodologică dedicată conturilor naționale trimestriale, “Orientări privind estimarea conturilor naționale trimestriale (inclusiv estimări semnal) în contextual crizei COVID-19”. Documentul este postat pe site-ul INS la secțiunea Produse statistice/Date/Produsul intern brut